91146R

Level 2 Sāmoan, 2016

91146 Demonstrate understanding of a variety of written and/or visual Sāmoan text(s) on familiar matters

9.30 a.m. Friday 25 November 2016 Credits: Five

RESOURCE BOOKLET

Refer to this booklet to answer the questions for Sāmoan 91146.

Check that this booklet has pages 2–5 in the correct order and that none of these pages is blank.

YOU MAY KEEP THIS BOOKLET AT THE END OF THE EXAMINATION.

FIRST TEXT: O le teine kiuī, lauiloa i le lalolagi – Parris Goebel

Faitau le tusitusiga lenei o le fa'atalanoaina o Parris Goebel. Fa'aaogā le tusitusiga e tali mai ai le Fesili Muamua.

Read the text below, which is based on an interview with Parris Goebel. Use the text to answer Question One.

O se tama'ita'i mai le alalafaga o Aukilani i Saute, sa <u>mo'omo'o</u> mai lava i lona la'iitiiti, ina ia '<u>ausia</u> se tūlaga maualuga i le <u>matātā</u> o le siva Hip Hop ma o lenei ua fa'ataunu'uina. Ua 24 nei tausaga o le tama'ita'i o Parris Goebel, ma ua avea le talenia o ia i lenei ituaiga siva ua mafai ai ona ia saunia ma a'oina siva mo tagata pepese lauiloa i le lalolagi. Ua fa'apea fo'i ona ta'uta'ua ai Niu Sila i le siva Hip Hop.

O Parris o se tama'ta'i ua māsani i le tauivi ma le galue malosi. Mai le 15 o ona tausaga na amata ai ona ia siva Hip Hop ma ana uō ona o le lona fiafia e siva. Ae ina ua si'itia le tulaga lelei o lana siva, na ia amataina ai le ituaiga siva ua lauiloa nei o le "Polyswagg", o lea ua ta'uta'ua ai fo'i lana au siva o le "ReQuest".

Ina ua tele lona taimi ma lona malosi i le fa'aleleia o lana taleni, na fa'atūina ai le maota siva, o le Palace ma o iinā na māfua mai ai le 'au siva o le Royal Family. Ua lauiloa lenei 'au siva i Niu Sila ma e lē gata i le tauvā i tauvaga o le lalolagi i tausaga uma, ae ua latou sisiva fo'i mo le to'atele o tagata musika lauiloa e pei o Jennifer Lopez, Janet Jackson, fa'apea Justin Bieber. O Parris fo'i na saunia ma a'oina le tele o tāga mo a latou pese.

Ua fa'ateteleina le lauiloa o ia ina ua ia auai i ata tifaga o le "Step Up: All In" fa'apea ma le "Born to Dance." O ia fo'i sa mauaina fa'alua le fa'ailoga siamupini o le "Tama'ita'i Faisiva/ A'osiva" sili o le lalolagi.

E faigatā ona ia talitonu i le suiga ua o'o i ai lona olaga — mai le tulaga o le lē iloa o ia fa'apea fo'i i lenei matātā o le siva Hip Hop, se'ia o'o mai i le taimi lenei ua matuā lauiloa ai o ia i le lalolagi, o se tagata e <u>agava'a</u> ma talenia i le siva. O le tala a Parris, "E ui ina lagona le mitamita i le tulaga ua ou o'o i ai, ae e lē faigofie auā o le tele o lo'u taimi ou te malaga solo i le lalolagi ma galue to'atasi e aunoa ma se mālōlōga. E na o le tolu masina o le tausaga ou te mafuta ai ma lo'u 'āiga."

A o'o mai taimi faigatā mo ia, e vili Parris i lona tinā mo se fa'amālosi'aga. "E fa'apea mai lo'u tinā, "Fa'amalosi! 'Aua le fa'avaivai!" Sa ia fa'apea mai, "O le alofa tunoa, o le alofa lea e maua mai i le 'āiga — e lē maua i se isi mea. I le pisinisi lenei, e toa'tele tagata e manana'o i se mea ou te faia mo latou, po o se fesoasoani. Ae na o lo'u 'āiga lava e alolofa fa'amaoni iā te a'u. Na latou lagolagoina mālosi i la'u taumafaiga e ui lava ina sa faigatā ma sa to'atele tagata sa lē talitonuina o le ā ou o'o i se tūlaga maualuga i le siva."

O lona tamā o Brett, o ia o lo'o pūlea ma va'aia tūlaga uma o le pisinisi siva a Parris, fa'apea tūlaga tau tupe. Na te avea na o se alauni iā Parris e ola ai mo māsina ta'itasi. "A maua lava se tupe ou te 'ai ai, utu le penisini o la'u ta'avale ma fa'atau ai ni o'u se'evae, ua ou fiafia."

O se fautuaga a Parris mo ē o lo'o taumafai e ausia se tulaga maualuga i le siva, "Ia taula'i lou mafaufau ma lau taumafai i le taunu'uga o le sini o lo'o e taumafai i ai. O le siva, o se mea e sili ona tāua iā te a'u i lo'u olaga atoa. E tatau ona su'e e le tagata le mea e fiafia ma mana'o e fai – e mo'omo'o i ai i taimi uma."

Source (adapted): http://www.womansday.co.nz/celebrity/new-zealand-celebrities/parris-goebel-tells-all-4039

Glossed vocabulary

mo'omo'o wish/hope ausia achieve matātā type/field agava'a skilled

The resources continue on the next page.

SECOND TEXT: Solo: Fānau - tusia e Tofaeono Tavale Tanuvasa

Faitau le solo lēnei e fa'atatau i fanau. Fa'aaogā le tusitusiga e tali mai ai le Fesili e Lua. Read the poem titled "Fānau", written by Tofaeono Tavale Tanuvasa. Use the text to answer Question Two.

Fānau

O le tele o mātua na tu'ua 'āiga ma nu'u Talu fānau 'auā lo lātou lumana'i E filēmū ma faigofie le ōlaga i Sāmoa Pule 'oe i au mea e fai i le aso ma faitalia E te nofo fua i lou maota e lē totogiina E tutusa 'uma tagata i le ōlaga manuia

O lenei lā ua lē tusa ai mo fānau
O nisi ua manuia a'oga, a'o le to'atele e leai
'Ai 'ona ua telē le sa'olotoga pe 'aiseā?
O le to'atele o tamaiti ua tata'a i le ala
Ua eva solo ma lē fia māfuta i 'āiga
'Uma ane ua leai se fa'ailoga, leai se galuega

E lē fa'atafa le tamā ma le tinā 'Auā o āu o mātua mea nei o fānau E 'ote le matua i le naunau ia lelei 'Ae manatu le tama ma le teine e sesē Ua lē aogā le taumafai ma le pologa E moe i loimata, <u>maleifua</u> i le tagi

E lē malū pea le sami i aso fai pea E i ai aso e <u>tōta'uta'u</u> ai ma agi afā Fai mai ua iloa lava e ia ona fai lona ōlaga O uō mo aso 'uma a'o mātua mo aso vale Tupu loa le fa'alavelave ma ua a'afia Manatua le tamā ma le tinā na lafoa'ia

Fautuaga fatifatiala mo le fānau
E maua uō 'ae lē māfuta pea ma mātua i le ōlaga
O le usita'i ma le alofa o pelu ma talitā ia
E tau ai mo se lumana'i manuia
Le sini o mātua ua fa'amalieina 'ato'atoa
Ua taulau le fa'amoemoe, ua aogā le tautīgā

Glossed vocabulary

maleifua wake up/awaken tōta'uta'u turbulent fautuaga fatifatiala guiding advice

THIRD TEXT: Feso'ota'iga Fa'atekonolosi i Sāmoa

Faitau le tusitusiga lenei e fa'atatau i feso'ota'iga fa'atekonolosi i Samoa. Fa'aaogā le tusitusiga e tali mai ai le Fesili e Tolu.

Read the text below from a news article about Sāmoa. Use the text to answer Question Three.

O lo'o taumafai nei le Ofisa o Leoleo i Sāmoa e fa'amalosia le a'oa'oina o le <u>saogalēmū</u> o fānau mai i feso'ota'iga fa'atekonolosi. E tele fa'afitāuli ma le vevesi ua tula'i mai 'aemaise i le vā o a'oga ona o le felāfoa'i o fa'amatalaga tau <u>fa'amata'u</u> ma fa'amatalaga <u>fāifāi</u> e nisi tamaiti a'oga i isi.

Sa fa'amālamalama e leoleo i fānau a'oga, o feso'ota'iga tau fa'amata'u ma le taufa'afefe o le solitūlāfono lea. Na fa'amanatu fo'i e leoleo, so'o se tusitusiga lava e faia i le Facebook po'o so'o se isi lava tuātusi i 'upega tafa'ilagi, ua <u>mata'itūina</u> 'uma, ma e tusa lava pe tapē 'ese e le tagata ua faia lea solitūlāfono, e maua lava i fa'amaumauga.

I le taimi nei o lo'o taofia se tama mai se tasi kolisi, i le falepuipui, ona o le lafo o 'upu tau fa'amata'u ma le fuafuaina o se osofa'iga i se isi kolisi. O lo'o taofia pea lea taule'ale'a i le falepuipui e fa'atali ai le tula'i i luma o le fa'amasinoga e tali i lenei mōliaga'. E sili atu i le to'a 50 fānau a'oga ua mōlia ona o vevesi e māfua mai i le fa'aaogāina o telefoni.

Na fa'aalia e le Komesina o Leoleo, le tāua o feso'ota'iga fa'aonapō nei mo le fa'atinoga o galuega 'ese'ese fa'apea mea a'oga a le fānau, peita'i ua to'atele ua fa'aaogā sesē nei feso'ota'iga ma ua māfua ai le taumafaiga ina ia faia lapata'iga ma tūlaga <u>fa'atapula'a</u> mo le fānau.

O lo'o va'ava'ai fo'i le kamupanī telefoni o le Digicel i tūlaga o le fa'atauina o telefoni fe'āvea'i i fānau a'oga e aofia ai le matuā fa'atapula'aina e fa'asā ai se tama po'o se teine e i lalo ifo o le 18 tausaga ona toe fa'atau se telefoni ma e mo'omia pepa fa'amaonia o le tupulaga talavou e fa'atau i ai se telefoni fe'āvea'i. E lē gata i lea, se'iloga lava ua i ai le māliliega a mātua ona fa'ato'ā fa'ataga lea ona fa'atau atu ni telefoni i fānau.

O a'oga i totonu o Sāmoa ua matuā fa'asāina le i ai o telefoni fe'āvea'i i fānau i taimi o le a'oga. O le fa'amanatu a le Matāgaluega o A'oa'oga, e o'o atu i le 5 tausaga le fa'asalaga e ono fa'asala ai so'o se tasi e fa'amaonia lona faia o soligātūlāfono e fa'aaogā ai 'upega tafa'ilagi.

Source (adapted): http://www.samoatimes.co.nz/faamalosia-aoaoga-a-leoleo-mo-fanau-i-solitulafono-faatekonolosi/

Glossed vocabulary

saogalēmū protection/safety fa'amata'u threatening fāifāi harassing/bullying

mata'itūina monitored mōliaga arrest/conviction restrictions